

Periodieke CO₂ Rapportage 1^e halfjaar 2020

Scherrenberg B.V.

Geactualiseerd d.d. 16-06-2020

Opgesteld door: D. Sewnarain
Functie: VGM-Coördinator
Datum: 16-06-2020

Goedgekeurd door: N. Veenendaal
Functie: Directeur
Datum: 16-06-2020

Handtekening:

Handtekening:

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding**
- 2 Basisgegevens**
 - 2.1 Beschrijving van de organisatie
 - 2.2 Verantwoordelijkheden
 - 2.3 Basisjaar
 - 2.4 Rapportageperiode
 - 2.5 Verificatie

3 Afbakening

- 3.1 Organisatorische grenzen
- 3.2 Operationele grenzen
- 3.3 Projecten met gunningsvoordeel

4 Berekeningsmethodiek

- 4.1 Actuele berekeningsmethodiek en conversiefactoren
- 4.2 Berekening van emissies binnen projecten met gunningvoordeel
- 4.3 Wijzigingen berekeningsmethodiek
- 4.4 Herberekening basisjaar en historische gegevens
- 4.5 Uitsluitingen
- 4.6 Opname van CO₂

5 Analyse van de voortgang

- 5.1 Herberekening basisjaar en historische gegevens
- 5.2 Directe en Indirecte emissies
- 5.3 Doelstellingen
- 5.4 Voortgang reductiedoelstellingen
- 5.5 Maatregelenlijst 2019
- 5.6 Monitoring en meting CO₂-waarden
- 5.7 Deelname aan CO₂ gerelateerde initiatieven

6 Verantwoordelijkheden en Taakstellingen

- 6.1 Verantwoordelijkheden
- 6.2 Initiatieven
- 6.3 projecten met CO₂ gerelateerd gunningsvoordeel
- 6.4 Voortgang reductiedoelstellingen
- 6.5 Onzekerheden
- 6.7 Medewerkersbijdragen.

1 - Inleiding

Als onderdeel van haar implementatie van de CO₂-Prestatieladder rapporteert Scherrenberg BV elk halfjaar over haar CO₂-uitstoot, maatregelen en voortgang op de reductiedoelstellingen.

Deze periodieke rapportage beschrijft de volgende aspecten

- Een analyse van de CO₂-uitstoot van juli – December 2018
- De voortgang op reductiedoelstellingen door analyse van trends
- Eventuele wijzigingen in de berekeningsmethode

Het opstellen van de Periodieke rapportage is onderdeel van de stuurcyclus binnen het Energiemanagementsysteem dat in het kader van de CO₂-prestatieladder is ingevoerd. Deze Stuurcyclus staat beschreven in het Kwaliteitsmanagementplan.

Deze Periodieke rapportage beschrijft alle zaken zoals beschreven in § 7.3 uit de ISO 14064-1.

§ 7.3 GHG report content	Beschrijving	Hoofdstuk/paragraaf onderhavig rapport
A	Reporting organization	2.1
B	Person responsible	2.2
C	Reporting period	2.3
D	Organizational boundaries	3 + bijlage KVK gegevens
E	Direct GHG emissions	Zie footprint
F	Combustion of biomass	Niet van toepassing
G	GHG removals	4.6

H	Exclusion of sources or sinks	Niet van toepassing
I	Indirect GHG emissions	Zie actieplan 2.1
J	Base year	2017
K	Changes or recalculatons	Niet van toepassing
L	Methodologies	4
M	Changes to methodologies	4.3
N	Emission or removal factors used	4
O	Uncertainties	5.5
P	Statement in accordance with ISO 14064	1
Q	Is this report verified?	Nee

2 Basisgegevens

2.1 Beschrijving van de organisatie

De uitvoerende werkzaamheden van Scherrerberg omvatten:

- Bestratingswerkzaamheden
- Grondwerkzaamheden
- Wegenbouw
- Waterbouw
- Saneringswerken
- Klein deel bouwwerkzaamheden

2.2 Verantwoordelijkheden

- Eindverantwoordelijke (Directie)
- Verantwoordelijke structuurcyclus (KAM Coördinator)
- Contactpersoon emissie-inventaris (KAM Coördinator)
- Contactpersoon opvolging doelstellingen (KAM Coördinator)

2.3 Basisjaar

Voor de doelstellingen m.b.t. de CO₂-reductie wordt het jaar 2017 als uitgangspunt genomen. Om een goede vergelijkingsbasis tussen het gerapporteerde jaar en het basisjaar te kunnen blijven garanderen wordt bij een wijziging van de conversiefactoren het basisjaar her berekend. Als er een wijziging in conversiefactoren optreedt die invloed heeft op het basisjaar of andere historische gegevens dan wordt dit beschreven in 4.1. Het her-berekende basisjaar wordt in dat geval beschreven in 5.1.

2.4 Rapportageperiode

In principe wordt de periodieke rapportage elk jaar opgesteld.

Deze “Periodieke rapportage” beschrijft de CO₂-emissies van 2018. Hierbij wordt een vergelijking gemaakt met het jaar 2017.

2.5 Verificatie

De emissie inventaris is tot op heden nog niet door een onafhankelijke deskundige geverifieerd.

3 Afbakening

3.1 Organisatorische grenzen

Er zijn geen wijzigingen van de organisatorische grenzen ten opzichte van het basisjaar.

3.2 Operationele grenzen

Bij het bepalen van de operationele grenzen wordt onderscheid gemaakt tussen Scope 1 en 2 categorieën. In de scope-indeling van de CO₂-Prestatieladder houdt dit het volgende in:

Scope 1 is alle directe CO₂-uitstoot van het bedrijf. Scope 2 is uitsluitend de uitstoot door elektriciteit.

Als onderdeel van het energiemanagementsysteem wordt een Energie Audit verslag actueel gehouden dat de energiegebruikers binnen de organisatie beschrijft en een overzicht geeft van de emissiebronnen. Als er binnen de organisatie door veranderde organisatiegrenzen of de aankoop van nieuwe kapitale goederen sprake is van nieuwe emissiestromen dan worden het Energie Audit verslag en de emissie-inventaris aangepast.

Geen wijzigingen

De actuele emissiestromen binnen de operationele grenzen zijn:

Scope 1:

- Verwarming kantoor;
- Brandstofverbruik wagenpark
- Brandstofverbruik materieel
- Olieverbruik

Scope 2:

- Elektriciteitsverbruik bedrijfsgebouw

3.3 Projecten met gunningsvoordeel

- Geen

4 Berekeningsmethodiek

Het opstellen van de Periodieke rapportage is onderdeel van het Energiemanagementsysteem dat in het kader van de CO₂-prestatieladder is ingevoerd. Om deze reden is het meest recente Handboek CO₂-prestatieladder zoals uitgegeven door de Stichting Klimaatneutraal Aanbesteden & Ondernemen (SKAO) leidend binnen de berekeningsmethodiek.

4.1 Actuele berekeningsmethodiek en conversiefactoren

De actuele versie van het Handboek CO₂-prestatieladder zoals uitgegeven door de SKAO vormt de basis voor de berekeningen binnen elke Periodieke Rapportage. De conversiefactoren zoals daar genoemd worden aangehouden. Voor een lijst met gebruikte conversiefactoren binnen deze Periodieke rapportage zie het Handboek.

4.2 Berekening van emissies binnen projecten met gunningsvoordeel

Nvt

4.3 Wijzigingen berekeningsmethodiek

De conversiefactoren zijn aangepast aan de actuele versie.

4.4 Herberekening basisjaar & historische gegevens

Een herberekening van gegevens uit het basisjaar is gedaan.

4.5 Uitsluitingen

Er zijn geen uitsluitingen.

4.6 Opname CO₂

Er heeft in de afgelopen periode geen opname van CO₂ plaatsgevonden binnen de bedrijfsactiviteiten.

5.1 Herberekening basisjaar en historische gegevens

Een herberekening van gegevens uit het basisjaar is gedaan.

5.2 Directe en Indirecte emissies

Hieronder staat in een tabel aangegeven wat het verschil in energieverbruik is per onderdeel van de 1^e helft 2019 en de 1^e helft 2020.

Daarnaast is

Overzicht energieverbruik en CO₂ emissie van 2019 en 2020.

Energie-drager	Conversie-factor	2019 Verbruik 1 ^e half	2019 Verbruik 2 ^e half	2019 verbruik totaal	CO2 emissie 1 ^e half	CO2 emissie 2 ^e half	CO2 emissie 2019	2020 Verbruik 1 ^e halfjaar	2020 Emissie 1 ^e halfjaar	Toe- of afname t.o.v. 1 ^e halfjaar 2019
Aardgas	1890 g/m ³	3122	1929	5052	590	364,581	954,58			
Diesel wagens	3230 g/l	20982	23109	44091	67771	74642	142413			
Diesel Mach.	3230 g/l	11099	7828	18927	35849	25284	61133			
Motorolie	2947 g/l	30	30	60	88	88	176			
Elektriciteit (grijs)	649 g/kW	1651	3385	5036	10715	21968	33221			

	2019 totaal	CO2 emissie 1e helft 2019	CO2 emissie 1e helft 2020	2019 totaal	1 ^e helft 2020 t.o.v. 1 ^e helft 2019
Totaal CO2 emissie per jaar (kg.)	237897	115013			

scope 1	204676	104298			
scope 2	33221	10715			

Conclusie:

In 2019 was 85,8 % van de totale CO2-emissie afkomstig van de inzet van auto's (60%) en machines (25,8%).

In 2018 was dit 85,6%.

De inzet van machines levert in 2019 ongeveer 25,8 % van de totale CO2-emissie.

In 2018 lag dit op 39,6 %. De afname 2019 t.o.v. 2018 is te verklaren door de verhoogde inzet van onderaannemers met eigen machines.

De inzet van bedrijfsauto's levert in 2019 ongeveer 60,00 % van de totale CO2-emissie.

In 2018 lag dit op 46,1 %. (Dus iets gestegen) dit heeft vooral te maken met verschillende klussen op meerdere plekken. En de lange reistijd woon/werk van personeel.

Besparing moet worden gezocht in efficiënte routes, een beheerste rijstijl en in goed onderhoud, waaronder het controleren en op niveau houden van de bandenspanning.

Van de controles bandenspanning worden vanaf maart 2019 registraties bijgehouden.

5.3 Doelstellingen

De directie van Scherrenberg B.V. heeft voor 2019 de volgende reductiedoelstellingen bepaald:

1% CO₂ reductie in 2019 ten opzichte van 2018. Hiervoor wordt de indicator Kg CO₂-emissie per 1000 Euro omzet gebruikt. Doelstelling is dus < 25 kg. CO₂-emissie per 1000 Euro omzet.

Verwacht mag worden dat een emissiereductie per machine in de komende jaren kan worden gerealiseerd door de o.a. besparingen voortkomend uit implementatie van "Het nieuwe draaien" door machinisten. Een schatting is nog niet te geven.

5.4 Voortgang doelstellingen Scope 1

- De gerealiseerde reductie voor Scope 1 in 2019 t.o.v. 2018 is -6,01 %. Voor het komende jaar 2020 zijn door de directie van Scherrenberg B.V. verdere reductiemaatregelen vastgesteld op basis van de Maatregelenlijst 2019. Zie 5.3 voor meetbaarheid van de doelstelling. Deze reductie doelstelling heeft betrekking op de Brandstofverbruik van het machinepark en de bedrijfsauto's.

Daarnaast bestaan de volgende emissiestromen:

- Gasverbruik bedrijfspand
- Brandstofverbruik bedrijfsauto's
- Oliën en smeermiddelen

Deze doelstelling heeft op de volgende wijze betrekking op onze projecten:

- Bedrijfsauto's worden ingezet in voor onze projecten
- Al onze bedrijfsmachines worden uitsluitend gebruikt in projecten
- Oliën en smeermiddelen worden gebruikt in onze projecten

Scope 2

De reductie doelstellingen voor Scope 2 zijn door de directie van Scherrenberg B.V. initieel vastgesteld op 0%.

Deze doelstelling heeft uitsluitend betrekking op de elektriciteitsverbruik van het bedrijfspand.

CO2 uitstoot in scope 2 is 22319 kg. per jaar in 2018.

CO2 uitstoot in scope 2 is 33221 kg. per jaar in 2019.

De bijdrage aan de totale CO2 footprint in 2019 is echter beperkt. (13.96 %). De focus ligt derhalve vooralsnog op scope 1.

Plan van aanpak

5.5 Maatregelen voor het behalen van de reductiedoelstellingen op basis van de “Maatregelenlijst 2019”.

- Toolboxmeetings “bewust omgaan met CO₂ verbruik”

Door Toolboxmeetings onder het personeel te houden zal dit de bewustwording omtrent het verbruik van CO₂ vergroten. Een concrete besparing is hierin niet te geven, maar het zal het personeel van Scherrenberg bewuster maken over het verbruik van energie en daarmee de emissie van CO₂. Toolboxmeetings met dit thema zullen 2x per jaar gehouden worden.

- Wagenpark verder uitbreiden naar EURO 6

Het grootste deel van ons wagenpark is al voorzien van de EURO 5 normering, doelstelling is om dit voor 2020 verder uit te breiden tot een compleet wagenpark met een EURO 6 normering. Dit zal een besparing opleveren van 2 tot 5%, dat komt neer op 4,7 – 11,7 ton CO₂.

- “Het nieuwe rijden” toepassen door onze chauffeurs. “Het nieuwe rijden”, zal een brandstofbesparing moeten opleveren van 2-5%.
- “Het nieuwe draaien” toepassen door onze Machinisten. Ook hiervan wordt verwacht dat er ca. 5 tot 10 % besparing op het Dieselverbruik Machines kan worden gerealiseerd. (4,7 – 9,3 ton CO₂).

Voor alle genoemde besparingsopbrengsten is een foutmarge van 10% opgenomen.

Afval/ Inkoop:

Scherrenberg onderzoekt mogelijkheden voor gebruik van secundaire materialen, in de eigen bedrijfsprocessen, ter vervanging van inkoop van 'virgin' materiaal.
Categorie A: Standaard.

Bedrijfshallen:

Scherrenberg heeft aantoonbaar de relevante 'erkende maatregelen voor bedrijfshallen' geïmplementeerd in de bedrijfshallen die in gebruik zijn. De maatregelen worden op natuurlijke momenten doorgevoerd.

Categorie A: Standaard.

Scherrenberg kan aantonen dat de persluchtinstallatie jaarlijks wordt gecontroleerd op lekkages.

Categorie A: Standaard.

Bouwplaats:

Minder dan 50% stroom voor verbruik op het werk (bouwplaats) is groene stroom en/of Nederlandse GVO's.

Categorie A: Standaard.

Bij onverharde ondergrond van bouwterrein en aanvoer routes worden de transportroutes altijd voorzien van tijdelijke verharding.

Categorie A: Standaard.

Kantoren:

In 2023 gaat een verplicht energielabel niveau C gelden voor kantoren, groter dan 100 m².

Het gemiddeld Energielabel van kantoren is D of E.

Categorie A: Standaard.

Scherrenberg heeft aantoonbaar de relevante 'erkende maatregelen voor kantoren' geïmplementeerd. De maatregelen worden op natuurlijke momenten doorgevoerd.

Categorie A: Standaard.

Logistiek & Transport

25% tot 75% van de chauffeurs is op cursus "het nieuwe rijden" geweest (online of praktijk).

Categorie A: Standaard.

Bij aanschaf nieuwe vrachtwagens is laag brandstofgebruik volgens marktstandaard een keuzecriterium.

Categorie A: Standaard.

Jaarlijkse controle bandenspanning bij alle vrachtauto's.

Categorie A: Standaard.

Start-stop systeem toegepast bij < 25% van in gebruik zijnde vrachtwagens (eigendom, lease).

(Cat. B, Vooruitstrevend).

Bij aanschaf van nieuwe banden worden alleen banden aangeschaft met energielabel B of beter.

(Cat. B, Vooruitstrevend).

Materiaalgebruik / Scope 3:

Scherrenberg laat minimaal 5%(V/V) van het totale volume toeslagmaterialen in alle betontoepassingen van alle projecten waarvoor dat relevant is vervangen door betonreststromen, behalve waar een opdrachtgever (of wet- en regelgeving) dit uitsluit.

Categorie A: Standaard.

Materieel:

Monitoring van brandstofverbruik voor minstens 75% van het aantal mobiele werktuigen.
(Cat. B, Vooruitstrevend).

Het bedrijf kan aantonen dat 25% tot 75% van de machinisten en/of 25% tot 75% van voormannen en planners een erkende training Het Nieuwe Draaien heeft gevolgd.
(Cat. B, Vooruitstrevend).

Scherrenberg kan aantonen dat ze in minimaal 50% van de machineaankopen in de afgelopen 2 jaar bij de keuze tussen gelijksoortige machines de voorkeur geeft aan de machine met het laagste brandstof- en/of energieverbruik.
Categorie A: Standaard.

Start-stop systeem toegepast bij < 25% van het aantal mobiele werktuigen (kranen, graafmachines e.d.).

Maandelijks controle bandenspanning bij < 25% van het aantal machines (kranen, graafmachines e.d.).
Categorie A: Standaard.

Scherrenberg kan aantonen dat 25%-75% van het machinepark wordt onderhouden conform fabrieksopgave en onderhoudsprogramma.
Categorie A: Standaard.

Onderaannemers & Leveranciers:

Reisafstand weegt mee in selectieprocedure voor onderaannemers.

Scherrenberg stelt expliciete eisen aan onderaannemers t.a.v. Het Nieuwe Draaien.

Organisatiebeleid Algemeen:

Bezit CO2-bewust certificaat van onderaannemers weegt mee in selectieprocedure voor onderaannemers.

Categorie A: Standaard.

Bedrijf voert structureel alle energiebesparingsmaatregelen (scope 1 en 2) uit met een TVT van minder dan 5 jaar.

Categorie A: Standaard.

Personenmobiliteit:

Tool box zuinig rijden ter beschikking stellen aan alle bestuurders.

Categorie A: Standaard.

Jaarlijkse controle bandenspanning bij meer dan 50% van de personenauto's.

Categorie A: Standaard.

Stellingname

Wij hebben de sites bekeken van meerdere sectorgenoten, zoals: Fa. Kamphorst, Fa. Biesot, Agterberg B.V., Ouwejan en F. de Bruijn Infra.

Gezien de actiepunten ter verbetering van ons programma van reductie CO2 emissies kunnen wij op basis van eigen inzicht gekwalificeerd worden als "Middenmoter".

Maatregelen voor het behalen van de reductiedoelstellingen Scope 2

Vooralsnog geen maatregelen m.b.t. scope 2 op grond van de beperkte bijdrage van scope 2 aan de CO2 emissie van het bedrijf.

5.6 Monitoring en meting CO₂ waarden

Scherrenberg doet jaarlijks een analyse van het CO₂ verbruik, hierin worden alle aspecten van scope 1 en 2 geanalyseerd en gerapporteerd. CO₂ doelstellingen worden doorgenomen en evt. aangepast aan de ontwikkelingen. Van deze analyses wordt een verslag gemaakt door onze KAM coördinator.

5.7 Deelname aan CO₂ gerelateerde initiatieven

Lopende deelnames

Netwerk Betonketen.

Scherrenberg B.V heeft in februari 2017 het convenant “Beton in een circulaire economie” ondertekend.

De Gemeente Utrecht heeft met dit convenant de intentie om samen met regionale aannemers, slopers en betonproducenten de uitstoot van CO₂ te verminderen door:

- Anders produceren van beton.
- Vaker hergebruiken van beton.

Doordat de Gemeente Utrecht duurzamer gaat inkopen levert o.a. Scherrenberg een bijdrage aan de CO₂-reductie door:

- Scheiding van beton bij slooprojecten en hergebruik van vrijgekomen beton;
- Besparing op cement-, zand en grindwinning.

Doelstelling van het convenant is om in het jaar 2020 een reductie van 30% op de CO₂-emissie te hebben gerealiseerd.

Hierbij als actiepunten:

- 100% hergebruik grondstoffen.
- > 30% hergebruik van beton in 2020.

De leden van het convenant zijn verenigd in het “Netwerk Betonketen Utrecht”.

Er zijn 4 bijeenkomsten van dit netwerk per jaar gepland.

De activiteiten van de Betonketen Utrecht zijn over 2016 en 2017 beschreven.

Zo zijn in 2016 o.a. gerealiseerd:

- Betonketen moederbestek Bestratingsmateriaal opgesteld.
- Toetsingssysteem opgesteld

- Bijeenkomsten voor gebruikers moederbestek
- BRL “Circulair slopen” ontwikkeld (Concept beschikbaar).
- Pilot projecten uitgevoerd.

In 2017 zijn o.a. de volgende activiteiten georganiseerd:

- BRL “Bouwprojecten met duurzaam beton” uitwerken.
 - Invulling geven aan de “Green Deal Duurzaam GWW” dat door het Netwerk Betonketen is ondertekend.
 - Organiseren van Workshops.
 - Bijeenkomst circulaire fundaties
 - Bijeenkomst LCA en MKI-waarde
 - Pilot-projecten duurzaam beton en duurzaam slopen.
 - Zichtbaar maken van leden Netwerk Betonketen Utrecht op website.
 - Vormgeven aan duurzaam beton voor rioleringsprojecten en andere constructieve toepassingen.
- Dhr. N. Veenendaal heeft deelgenomen aan bijeenkomsten “BouwCirculair”.
- Er zijn 6 bijeenkomsten in 2018 geweest. In 2019 zijn wederom 7 bijeenkomsten gepland.

Het lidmaatschap van het netwerk bedraagt 1750,- Euro.

Voor het jaar 2019 zijn de activiteiten van dit keteninitiatief in een jaaragenda vastgelegd.

6 maart, 18 april, 23 mei, 12 september, 10 oktober en 21 november.

Inmiddels zijn 100 organisaties lid van de Betonketen.

Deelname aan seminar

6 -Verantwoordelijkheden en taakstellingen

6.1 Beschrijving verantwoordelijkheden

Het uitvoeren van het boven genoemde Plan van Aanpak wordt uitgevoerd door de volgende personen binnen Scherrenberg BV:

- Directievertegenwoordiger: Dhr. N. Veenendaal
- Coördinator: Dhr. W.F. van Dam
- Energiemanager: Dhr. D. Sewnarain

6.2 Initiatieven

In onderstaande tabel worden de verantwoordelijken voor deelname in initiatieven beschreven.

Initiatief	Verantwoordelijke	Tijdsbestek	Beschikbare tijd
CO ₂ reductie	Energiemanager	Periodiek	8 uur / kwartaal
Cursussen en scholing	Directievertegenwoordiger	Jaarlijks	16 uur per jaar
Netwerk Betonketen Contributie: 1750,- per jaar.	Directievertegenwoordiger	4x/ jaar	16 uur per jaar

6.3 Projecten met CO₂ gerelateerde gunningsvoordeel

- Herinrichting Mariaplaats te Utrecht

Verder zijn tot heden nog geen projecten met gunningsvoordeel aangenomen.

6.4 Voortgang reductiedoelstellingen

- De 1500 l. Dieseltank in het magazijn is vervangen door een 5000 liter tank. Hierdoor behoeven minder vullingen plaats te vinden, dus minder transport km. Leverancier
- Machinisten/ vrachtwagenchauffeurs hebben een tankpasje waarmee ze kunnen tanken bij de eigen dieseltank magazijn en een universele pas waar men bij nagenoeg ieder tankstation kan tanken. Dit bespaart vele km. omrijden t.o.v. de oude situatie, waarbij men verplicht was om telkens naar een vast tankstation te rijden.
- Een mobiele dieseltank op projecten bespaart ritten vanaf het project naar een tankstation. De mobiele tank wordt op locatie door de leverancier bijgevuld.
- Er zijn 2 toolbox meetings gehouden, gericht op het verhogen van de bewustwording van ons personeel.
- In onze wekelijkse uitvoerdersvergadering wordt het CO₂ verbruik en de voortgang van onze reductiedoelstellingen besproken.

6.5 Onzekerheden

Het gas- en elektriciteit verbruik is op basis van opname van de elektriciteitsmeter het gehele jaar 2018 en 2019.

6.6 Medewerkers bijdrage

Scherrenberg BV maakt het op de volgende manier mogelijk voor medewerkers om bij te dragen aan en mee te denken over CO₂-reductie:

- Voorlichting aan het personeel betreffende de CO₂-prestatieladder
- Mededelingen binnen het uitvoerdersoverleg betreffende ontwikkelingen betreffende de CO₂-prestatieladder.
- Het geleerde van de trainingen “Het nieuwe draaien” en “Het nieuwe rijden” onder de aandacht houden.
- Toolbox over “CO₂-prestatieladder” waarbij medewerkers gevraagd wordt om een bijdrage te leveren om zo samen te zorgen voor CO₂-reductie

Tijdens de bijeenkomsten worden medewerkers in de gelegenheid gesteld om ideeën aan te dragen.